

SPRAVODAJCA

OBLASTNÉHO KLUBU VOJENSKÝCH VÝSADKÁROV
BANSKÁ BYSTRICA

Úvodom

Zavítal k nám Nový rok 2012, ktorý zanechal za sebou starý rok, plný úspechov, neúspechov pekných i smutných spomienok. Cesty nášho života pokračujú ďalej do budúcnosti a číslo tohto nášho klubového Spravodajcu začneme sľúbeným príspevkom od kolegu Emila Tencera o prvých československých rekordoch v zoskoku padákom. Naň nadväzuje článok o zaslúžilom majstrovi športu prof. Vladimirovi Hlôškovi, CSc., rodákovi z Radvane nad Hronom, ktorý sa zaslúžil významnou mierou o rozvoj parašutizmu v Československu. Spomienkou na hrdinských sovietskych letcov, ktorí zahynuli pri plnení bojových úloh na pomoc SNP nás netradične oboznámi kolega Dušan Hancko. Krátkymi para - informáciami od kolegu Vlada Gajdoša a z januárového zasadnutia Predsedníctva KVV SR v Žiline toto číslo zakončujeme.

Ivan Bartoš

Prvé československé rekordy v zoskoku padákom

Zahájil ich Vlado Hlôška v roku 1952 zoskokom voľným pádom z výšky 2700 m a padák otváral v 770 m. Nový čs. rekord vytvoril o rok neskôr zoskokom voľným pádom z výšky 3905 m a padák otváral v 810 m. Medzi parašutistami zavládlo vzrušenie. Keď to urobil Vlado Hlôška, prečo by sme to nemohli urobiť aj my? No inštrukcie od nadriadených orgánov boli veľmi prísne. Nepokúšajte sa o rekordy bez dokonalej prípravy! Ale ako má taká príprava vyzerat' ? Čo všetko je v nej obsiahnuté? Kde získať skúsenosti? Z kníh, či praxe? V tom období v predajniach Sovietskej

knihy v Prahe, Brne, Bratislave razom vypredali všetky odborné parašutistické príručky. Študovala sa dostupná literatúra. Po všetkých letiskách kolovali najfantastickejšie chýry. Jiravský – skákal štyridsať sekundovku, Pisko – skákal päťdesiat sekundovku a ten skákal tak a ten tak...

Bola už jeseň v roku 1954. Ona už sfarbila okolité kopce. Letisko Sliač akoby osirelo. Kde-tu v teplom obleku prebehol pilot alebo mechanik. Nič nenasvedčovalo, že za niekoľko minút odštartuje lietadlo s parašutistom, ktorý sa pokúsi prekonať československý rekord. Na stojánke stálo jediné lietadlo. Pri ňom pilot Hudoba a Juraj Kriváň. Hrabali sa v motore a po očku pozerali po oblohe, kde sa vytvárali charakteristické mraky pre dlhú vlnu. Juraj sa na nás zubil. Bol veselý a na podiv zhovorčivý. Pilot si nás obzrel a z jeho pohľadu sa dalo vycítiť: „Vás tu tak ešte bolo treba...“ Netrvalo ani pol hodinu a Kriváň si pripravil padáky a nastúpil do lietadla. Za ním pilot. Po krátkom rozbehu sa lietadlo odlepilo od zeme a stúpalo do výšky. Obloha bola šedá ako oceľ, dohľadnosť solidná. Čakali sme dvadsať minút, čakali tridsať minút. Lietadlo sa stratilo z dohľadu a nepočuli sme ani jeho zvuk. Asi za hodinu sa objavil kdesi nad Zvolenom malý bod. Len ďalekohľadom sa dalo rozoznať, že je to lietadlo s Kriváňom. Vtom sa však do okruhu na pristátie zaplietla Dakota aerolínií a Kriváň musel okruh opakovať. Boli sme ako v trní. Dokáže Hudoba využiť dlhú vlnu? Nájde stúpavé prúdy? Vydrží Kriváň zimu a napätie? Nevzdá sa skôr, ako bude treba? Ako málo som vtedy poznal Kriváňa. On nepozná polovičatú robotu. Čo si zaumieni, to aj urobí! Od Zvolena sa znovu vynorilo lietadlo. Ani sme nespovorovali, že pilot ubral plyn. Bola to veľká, nezvyčajná výška, žiaľ nevideli sme Kriváňov výskok. Na letisku bolo ticho, zraky upreté do oblohy. „Počúvajte...“ – upozornil ktosi. Tiahly, ako od leteckej bomby svištiaci zvuk sa niesol priestorom. „Tam je, tam...“ Nad koncom letiska sa objavil malý, rýchlo rastúci čierny bod – Kriváň. Ale čo to? Doteraz letel kolmo k zemi, ale zrazu máličko sklonil hlavu a získal takú veľkú horizontálnu rýchlosť, že sa vzdaloval preč od letiska. Kdesi do polí, za Hron. Bol už nízko. Tak nízko, že nám zvieralo hrdlá a okolo srdca sme cítili zvláštny pocit úzkosti. Vtom sa

otvoril padák a k nám doľahol zvuk jeho otvárania ako výstrel z dela. Nenechali sme si ujsť príležitosť zablahoželať novému rekordmanovi. Lebo rekord to bol, hoci v tej trme-vrme sme zabudli na stopky. Kriváň nemal pri sebe ani barograf. Skákal z v výšky 4650 m. Voľný pád trval dobrých 90 sekúnd. Prišli sme práve k nemu vtedy, keď balil po zoskoku padák. Usmievavý, vymrznutý, srdečne sa smial. Pri ňom stáli dvaja dedinčania, muž so ženou. Obzerali si ho ako zázrak, bolo to pre nich čudo, čo sa objavilo s takým rachotom nad nimi. Len potom sa dozvedeli, čo sa odohralo na zemi v okamihu otvárania padáka. „Videl som, ako statočne kopú zemiaky“ – hovorí Kriváň. „Máličko som zmenil smer, aby som sa dostal k nim. Človeku dobre padne ľudská spoločnosť po toľkých chvíľach samoty. No nie? Padák som otvoril nad nimi. Riadne to rachlo. Len čo počuli rachot zhora, odhodili motyky a zdalo sa mi, že majú chuť lahnúť si na zem. Ale som ich naplašil...“

„Ako si sa cítil?“

„Bola tam zima... už som si myslel, že otvorím padák, ale... zamrazilo ma pri myšlienke, že by som mal visieť niekoľko minút. Prelietaval som taký mrak. Krúpy do mňa bili ako guľomet. Môžem otvárať padák v takej situácii? Nedám sa predsa utĺcť! Tak som trochu sklonil hlavu a pritiahol ruky k sebe. V tom okamihu, možno že ste si všimli, dostal som rýchlosť ako „naolejovaný“ blesk. Zem podo mnou ubiehala dozadu. Z toho je zrejmé, že aj voľný pád sa dá riadiť, poopraviť aj po smere, aj po dĺžke. Sovietsky parašutista, ktorý nám o tom v Ostrave hovoril v roku 1953 na súťaži, mal pravdu.“

Takto sa naši zväzarmovskí parašutisti borili s prekážkami, aby nachádzali správne formy prípravy a postupne nazbierali skúsenosti pre výcvik mladých nádejných športovcov.

Výňatok z publikácie : „Za hrst' spomienok.“ od autora Štefana Uhra.
Voľne napísal v septembri 2011 Emil Tencer

Emil

Ilustračné foto (archív L. Šuplatová): Kriváň a Jerguš

Zaslúžilý majster športu profesor Vladimír Hlôška, CSc.

Vladimír Hlôška sa narodil 17. februára 1924 v Radvani nad Hronom, ktorá je teraz súčasťou Banskej Bystrice. Otec Samuel Hlôška, rodák z Handlovej bol banský inžinier, riaditeľ miestnych baní a rusofil. Matka Valentína Vladimírovna rodená Pozdňakova bola Ruska a narodila sa v meste Kamyšin. Podľa jeho spolupracovníčky z UMB Tamary Jurikovej práve v jeho rodine je treba hľadať korene vzťahu a lásky k ruskému jazyku a hlavne k ruskej literatúre. Jeho matka bola obdivuhodná žena, ktorá bola fantastickou rozprávačkou a tento talent Hlôška zdedil po svojej milovanej matke, o ktorú sa sám staral aj keď vážne chorý, do posledných chvíľ jej života. Odišla vo veku 98 rokov.

Vladimír Hlôška

Jeho vzťah k letectvu a parašutizmu sa začal vyvíjať na morovnianských lúkach pri Handlovej, kde ako chlapec sa zúčastnil leteckého dňa a mal možnosť sa do lietadla aj posadiť o čom svedčí dobová fotografia. Nezostal ľahostajným ani k udalostiam 2. svetovej vojny. Ako mladý študent sa zapojil do ilegálnej činnosti a stal sa členom protifašistického odboja počas Slovenského národného povstania, kde medzi partizánmi bojoval ako rozvedčík. Po potlačení povstania bol prevelený partizánskym štábom na preškolenie do ZSSR pre potreby diverzných a organizátorských činností na fašistami okupovaných územiach. Po krátkom výcviku bol 25. apríla 1945 vysadený v Čechách východne od Terezína, do tyla nemeckej armády ako zástupca veliteľa spravodajskej skupiny Korzár a tiež ako náčelníka partizánskeho štábu Kazimír na Podřípsku. Za zásluhy o oslobodenie vlasti bol vyznamenaný Vojnovým krížom 1939, medailou Za chrabrosť a rádmi SNP I. a II. stupňa a tiež medailou Československého partizána.

Po skončení 2. svetovej vojny Hlôška sa rozhodol pokračovať v prerušenom štúdiu a v roku 1952 úspešne absolvoval na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave odbor ruština a telesná výchova. Popri štúdiu v roku 1948 absolvoval inštruktorský kurz pre civilných parašutistov u výsadekovej vojska v Hradčanoch pri Zákupoch. Tento rok odštartoval aj permanentné, deštruktívne a demoralizujúce procesy kádrových previerok, ktoré neskôršie postihli aj jeho. Koncom roka 1949 boli parašutisti zo Slovenského národného aeroklubu preradení do telovýchovnej organizácie Sokol. Hlôška sa v tejto organizácii stal veliteľom civilných parašutistov na Slovensku. Okrem dobrej teoretickej prípravy vyžadoval aj primeranú fyzickú zdatnosť. Ved' vyštudoval aj telesnú výchovu. Svoje teoretické vedomosti v parašutizme si overoval a zvyšoval štúdiom zahraničnej odbornej literatúry hlavne ruskej, francúzskej a nemeckej. Zaviedol vysokohorské lyžovanie, letné a zimné tábory, plavecký výcvik a bojové cvičenia a sebaobranu výsadekárov bez zbrane.

Parašutistickú teóriu sa snažil spájať s praxou a pokiaľ to možnosti dovoľovali, tak ich sám spolu s Františkom Horákom a Cyrilom Holešom pri zoskokoch overoval. So získanými skúsenosťami a poznatkami pravidelne oboznamoval účastníkov inštruktorských kurzov. Parašutistický výcvik v Sokole bol zameraný hlavne na získavanie brancov dobrovoľníkov do armády k výsadekovej vojsku. Armáda v tom čase nemala záujem o športový parašutizmus. Prostredníctvom veliteľa československých parašutistov v Prahe Štefana Gronského nadviazal spojenie s vojenským atašé ZSSR, s ktorým sa dohodli na stáži troch našich inštruktórov v dĺžke 1,5 roka v organizácii Dosaaf v ZSSR. Stáž sa už neuskutočnila, pretože v tom období už záuradovali vyššie spomenuté previerky a vykonštruované obvinenia pre nespoľahlivosť a buržoázny nacionalizmus. Gronský aj Hlôška boli odvolaní z vedúcich funkcií. Pokiaľ bol Hlôška vo funkcii, tak sa zúčastňoval mnohých propagačných akcií, na ktorých vykonával zoskoky voľným pádom na pilotných padákoch. Prvý takýto zoskok urobil pod vedením Ladislava Vašečku v auguste 1947 pri otvárani nového letiska v Baťovanoch.

V roku 1952 dochádza opäť k zmene. Sokolskí výsadkári prechádzajú do novovytvorenej organizácie Doslet. Vlada Hlôšku, ako najskúsenejšieho parašutistu v tom období, pozývajú na ÚV tejto organizácie, aby pripravil prvý kurz pre zoskoky voľným pádom. Uskutočnil sa na letisku v Kralupoch nad Vltavou ešte v roku 1952 a zúčastnili sa ho aj neskorší vynikajúci parašutisti a majstri sveta ako Štefan Pisko, Juraj Kriváň, Jaroslav Jehlička a Zdeněk Kaplan. Pre spomínaný kurz vypracoval metodiku nácviku voľných pádov a osobne odskúšal pre tento účel vyhladené výsadkové lietadlá typu Fairchild, Norseman a Aero-55 a tiež aj padák PD-6r. Okrem toho dostal za úlohu pripraviť na Sliači I. majstrovstvá ČSR v zoskoku padákom, na ktorom súťažili trojčlenné hliadky a meral sa najmenší rozptyl pri dopade.

Zo spomenutých lietadiel v roku 1953 vyskúšal aj výskoky pri rôznych režimoch letu. Boli to výskoky do vnútornej strany zatačky, do vnútornej strany špirály a za letu strmhlav pri rôznych stupňoch náklonu. Vykonal aj prvé cvičné zoskoky do vody. Pre krajských inštruktorov zorganizoval kurz voľných pádov. Organizačne pripravil aj II. majstrovstvá ČSR v Ostrave. Na nich ako pretekár vyhral disciplínu zoskok z 1000 m s výdržou do 5 sekúnd a s pristátím na cieľ. Tieto majstrovstvá pokračovali medzinárodným stretnutím športovcov Bulharska, ZSSR, a ČSR. Vlado Hlôška bol kapitánom reprezentačného družstva ČSR.

Na letisku v Hořiciach v roku 1953 vytvoril nový československý rekord, keď zoskočil z výšky 3905 m a padák otvoril 800 m nad zemou. V tom istom roku vyšla aj učebnica „Zoskok padákom“, na ktorej sa podieľal ako vedúci redakčného kolektívu. V knihe bol podrobne vysvetlený princíp reaktívneho pohybu padáka PD-47, ktorý mu udeľoval rýchlosť dopredu až 1,5 m za sekundu. Bol to prvý takto riaditeľný padák na svete. Tiež v nej bola vysvetlená metodika nácviku voľných pádov. Všetky nadobudnuté teoretické a praktické skúsenosti uverejňoval v leteckých časopisoch a tiež prekladal odborné články zo zahraničia, ktoré sa zaoberali parašutizmom. Bol držiteľom viacerých československých rekordov v zoskokoch voľným pádom a tiež medzinárodným rozhodcom FAI.

V tomto roku opäť dochádza k reorganizácii a všetky technické športy zastrešuje branná organizácia Zväz pre spoluprácu s armádou. Hlôška znovu pre vykonávanie obvinenia odchádza z ÚV Doslet. Chvilu ešte pracoval ako aktivista až do úplného zákazu činnosti. Mal splnené podmienky pre udelenie titulu Majster športu, ktoré sekcia parašutizmu aj schválila, ale ÚV Zväzarmu udelenie titulu zamietol. Posledné dva zoskoky vykonal v noci v auguste 1964 pri oslavách 20. výročia SNP. Jeden pred hotelom Partizán na Táloch pre televízny program „Otcovia a deti“ z lietadla AN-2, ktoré pilotoval František Hanovec, známy svojím úletom na Me-109 do ZSSR. Bolo to symbolické, lebo Hlôška ako partizán a Hanovec ako povstalecký pilot a väzeň koncentráku boli spolu na palube pre reláciu, kde účinkovali partizáni a ich deti. Druhý a posledný zoskok urobil tiež v noci na povstalecké letisko Zolná, kde mali stretnutie príslušníci Fajtlovej stíhacej letky, ktorá ako jediná v 2. svetovej vojne operovala v hlbokom tyle nepriateľa. Za športové úspechy mu bol oneskorene v roku 1968 udelený titul Zaslúžilý majster športu.

Parašutistickej a leteckej pospolitosti je pomerne málo známa jeho pedagogická a vedecká činnosť. Považujem za povinnosť aspoň okrajovo objasniť aj túto jeho veľmi podstatnú časť života. Budem sa opierať o článok pani Tamary Juríkovej, ktorý uverejnila k jeho nedožitým 85. narodeninám pod názvom Profesor Vladimír Hlôška – rusista, vedec, človek... v Zborníku príspevkov z vedeckej konferencie dňa 16. októbra 2009 v Banskej Bystrici, ktorý vydala UMB, Fakulta humanitných vied, Katedra slovanských jazykov pod názvom Literatúra v kontexte slovanskej kultúry 20. storočia.

Pedagogickú činnosť začal na Vyššej pedagogickej škole, na katedre ruského jazyka v Banskej Bystrici, kde od roku 1957 pracoval. Vo vedecko-pedagogickom procese uňho prvé miesto zaujala literatúra. Vzorom mu bola jeho matka, ktorá ešte vo svojej deväťdesiatke spamäti recitovala Puškina. Predstavovala pre neho zdroj emocionálnej a intelektuálnej energie. Prvým odborným záujmom sa pre Vladimíra Hlôšku stala ruská detská literatúra

a následne sa prepracoval k ruskej moderne a hlavne k tvorbe Andreja Belého, ktorý aj v 2. polovici šesťdesiatych rokov bol nielen v Rusku, ale aj v literatúre socialistických krajín najviac zaznávaný a znevažovaný. Neprestajne ho lákalo neprebádané alebo zámerne obchádzané. Aj tu sa prejavila jeho činnosť bývalého rozviedčika, ktorého lákalo a priťahovalo nevyskúmané. V roku 1963 v Moskve úspešne obhájil dizertačnú prácu na tému: „Elementy fantastického v tvorbe Andreja Belého.“ V komisii bol jeden profesor, jeden doktor vied a traja kandidáti vied. Verdikt z Moskvy bol potvrdený ratifikačnou komisiou Filozofickej fakulty Karlovej univerzity v Prahe.

Vladimír Hlôška bol činný aj ako autor rôznych skrípt, jazykových príručiek a venoval sa aj prekladateľskej činnosti. Viedol aj kolektív historikov, ktorí napísali knihu: „Zamľčovaná pravda o Tisovi a slovenskom štáte.“ Pri výchove mladých odborníkov používal najmodernejšie metódy a pomôcky. Okrem teórie a dejín literatúry sa vždy zaujímal aj o ďalšie filozofické disciplíny ako je jazykoveda, rétorika, prekladanie a štylistika. Na poli pedagogickej činnosti bol Hlôška známy svojou zanietenosťou, temperamentnosťou, náročnosťou nielen k svojim študentom, ale predovšetkým k sebe. Toto o ňom napísal Prof. PhDr. Juraj Kopaničák, CSc. Zdôrazňuje aj šírku záujmov tohto vzácneho človeka, jeho erudíciu, originálnu metodológiu, presvedčivosť analýzy a z nej plynúcich záverov. Zanietenosť a odvaha svedčia o jeho nespornom a vyhranenom vedeckom talente.

Svoje životné ideály nezradil ani v roku 1968, keď 21. augusta, v čase okupácie Československa, vystúpil v bansko-bystrickom rozhlase s výzvou ku dôstojníkom a vojakom Sovietskej armády. Výzvu predniesol v ruskom jazyku. Upozornil nato, že propaganda ich klame a že v Československu nie sú nepriatelia sovietskeho ľudu a socializmu. Žiadal vojakov, aby nepoužili smrtiace zbrane v krajine, za slobodu ktorej položili životy jeho kamaráti Vladimír Chramčenko, Peter Gornostajev a veľa iných. Za tento čin bol obvinený, že vedome upevňuje pozície oportunistov na akademickej pôde a bol jedným z prvých, ktorí museli z Pedagogickej fakulty odísť.

Vladimír Hlôška od tej doby až po rok 1990 zastával robotnícke profesie ako stavbár, zásobovač, chatár ... Napriek nepriazni osudu sa neprestal zaujímať o vedu. Rozširoval si vedomosti aj v technickom smere a bol autorom mnohých uplatnených zlepšovacích návrhov, napríklad systém vypúšťania a čistenia krytej plavárne. V tej dobe ho mnohí už zo života odpísali, lebo od roku 1976 trpel zákernou chorobou, o ktorej sa dozvedeli. Prof. Milan Jurčo poznamenáva, že aj preto mnohí porušovali zákon o autorských právach a pripisovali si výsledky jeho tvorivej práce.

Po rehabilitácii a prijatí na katedru rusistiky a neslovanských jazykov už na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici sa ocitol znovu vo svojom živle. Pôsobil ako člen analytickej komisie, ako člen vedeckej rady, ako pedagóg a tiež sa realizoval aj v bádateľskej oblasti. Prof. Ivan Plintovič ho charakterizoval nasledovne: „Vladimír Hlôška predstavuje osobnosť, ktorá ako málokto u nás pozná ruskú literatúru – klasickú i modernú, považujúc obe za absolútne vrcholce svetovej slovesnej tvorby. Predstavuje osobnosť, ktorá vie literárnohistorické a literárnoteoretické fakty pozorne analyzovať a interpretovať, diferencovať a hierarchizovať a ktorá si uvedomuje, že v literárnovednej činnosti je nevyhnutná spolupráca rozumu a srdca a že literárna veda sa robí nielen vedomosťami, ale i charakterom. Predstavuje osobnosť, v ktorej sa spája intelektuálne s emocionálnym, patriotizmus s humanizmom, hlbavý a hľadačský nepokoj s túžbou živou po kráse a pravde.“

Žiaľ, toto obdobie bolo príliš krátke. Profesor Vladimír Hlôška už nemal síl bojovať so zákernou chorobou, ktorej podľahol 6. februára 1996 ako 72 ročný. Celý život zostal verný vede, ideálom svojej mladosti, kamarátom a súputníkom. Veľa kamarátov stratil počas SNP, veľa z nich zahynulo v Nízkych Tatrách, a preto posledná vôľa znela: „Chcem sa vrátiť k svojim kamarátom, k svojim najbližším!“ Dcéry a najbližší priatelia mu splnili toto jeho

želanie a 24. júla 1996, v deň jeho menín, rozsypali popol na Ďumbier, pod ktorým na chate Hrdinov SNP strávil veľa dní a nocí s verným psom Atosom.

Emil Tencer a Vlado Zámečník, december 2011

Pomoc povstaniu prichádzala i z neba leteckým mostom

Počas Slovenského národného povstania pred šesťdesiatimi ôsmimi rokmi boli vytvorené takzvané letecké mosty, ktoré fungovali len počas niekoľkých hodín v noci. Na povstalecké územie dovážali ľudí, zbrane, strelivo, zdravotnícky materiál zo Sovietskeho zväzu. Jednalo sa hlavne o 2. paradesantnú brigádu. Pri návrate odvážali ranených a chorých povstalcov, politických a vojenských funkcionárov povstania, civilné osoby. Leteckú prepravu zabezpečovali dve sovietske letecké bombardovacie divízie označené ako 53. Stalingradská a 54. Orlovská. Leteckú prepravu zabezpečovali lietadlá typu Douglas C-47 alebo Li-2, zo základní Jasionka – Rzeszow alebo Krosno – Iwonicz. Veliteľské stanovište sa nachádzalo v meste Lvov. Väčšina letových trás viedla smerom na Poprad a Zvolen. Všetky posádky ani lietadlá však na Slovensko nedoleteli. Počas leteckého mostu na pomoc SNP nedoletelo spolu 18 lietadiel z celkového počtu 1500 letov, t. j. iba 1,2 percenta z letov, vykonaných v nočných sťažených podmienkach, s cieľom pristáť na povstaleckom území, na letiskách Tri Duby, Mokrad', Rohozná-Krtičná alebo na niektorom inom náhradnom letisku. Po potlačení povstania do hôr sovietski letci aj naďalej lietali nad Slovensko, neskôr aj nad územie Moravy a Čiech, ale zhadzovali zbrane a strelivo na padákoch. Žiaľ o tejto činnosti sa doteraz v našej literatúre takmer nič nepublikovalo.

Vo svojom krátkom príspevku sa chcem zmieniť o niekoľkých leteckých nešťastiach, ktoré sa stali v priestoroch obcí miest Banskobystrického kraja.

Letecká katastrofa lietadla Douglas C-47 č. 356 (podľa iných údajov Li-2 č. 10) s členmi 2. čs. paradesanťnej brigády nad dedinou Očovské Iviny, les Mačinová, časť Val'úšková v horskom masíve Poľany sa stala v noci 7. októbra 1944. Dôvod bol asi ten, že piloti nenašli letisko Tri Duby a ohne pri bačovských kolibách na horských pasienkoch Príslopky považovali za vyznačenie pristávacej plochy. Pri katastrofe na mieste zahynuli :

- veliteľ lietadla mjr. let. L. N. Maslencov, členovia posádky navigátor A. S. Nemjanc, palubný mechanik P. A. Novikov a palubný rádiotelegrafista - strelec O. P. Švehlo. V troskách na mieste zhorelo aj sedem z deviatich vojakov, členov 2. paradesanťnej brigády – M. Popovič, I. Popovič, V. Horničár, G. Brana a A. Štec. Ich pozostatky boli pochované na mieste havárie. Do Očovej boli prevezené telá čatára A. Siváka a vojaka Š. Trelu spolu s popáleným druhým pilotom lietadla V. Konejčukom, ktorý haváriu prežil, žiaľ neskôr zomrel na následky zranenia.
- letecké nešťastie prežili vojak J. I. Kostiu, ktorý podal informáciu o udalosti v usadlostiach Očovské Iviny a jeden neznámy člen 2. paradesanťnej brigády, ktorý pravdepodobne pri hľadaní pomoci v šoku stratil orientáciu a zostal nezvestný.

V priebehu noci 13. októbra 1944 nemecký nočný stíhač zostrelil lietadlo Li-2 č. 23. Lietadlo dostalo zásah tesne pred cieľom a pilot sa pokúsil o núdzové pristátie. V čase o 23.00 hodín narazil do lesného porastu na severe kopca Brdo, kóta 627 nad Hronskou Breznicou. Pri katastrofe na mieste zahynuli :

- druhý pilot N. G. Savčenko, radista S. A. Švec a strelec S. I. Borodulin zahynuli na mieste. S nimi zahynul aj jeden z 12 členov 2. paradesanťnej brigády, žiaľ meno zostalo neznáme.

- veliteľ lietadla N. G. Burenkov, navigátor por. let. G. P. Grabu a palubný mechanik, ktorého meno sa nezachovalo, boli prevezení na letisko Tri Duby, odkiaľ odleteli na svoju základňu. Padlých pochovali v obci Hronská Breznica.

Noc 13. októbra 1944 si vyžiadala aj ďalšie nešťastie. Na základňu sa nevrátilo lietadlo Li-2. Veliteľ kpt. let. V. F. Voronin, ktorý mal na konte 129 bojových letov, vzlietol z Krosna. Veliteľské stanovište Lvov potvrdilo let a udržovalo s ním rádiové spojenie, ktoré sa zakrátko prerušilo. Až v roku 1990 sa zistilo, že lietadlo v tú noc havarovalo na dedinou Malachov, 7 km západne od Banskej Bystrice. Predpokladá sa, že počas okruhov vo vyčkávacom priestore na pristátie vysadil výškomer, následkom čoho lietadlo klesalo a o 22.30 hodine narazilo do hornatého terénu asi 200 metrov pod vrcholom kopca Dolná Skala. Náraz spôsobil roztrhnutie trupu s následným požiarom, pričom zhorela kabína pilota a oba motory. Pri katastrofe na mieste zahynuli :

- okrem veliteľa lietadla druhý pilot čatár let. V. J. Osipov, navigátor ppor. let. A. P. Glazov, palubný mechanik staršina let. K. A. Šebakov, palubný rádiotelegrafista staršina let. A.V. Vorobjev a palubný strelec staršina let. F. I. Strukov. Pochovaní boli na mieste havárie.

V noci 15. októbra 1944 lietadlo Li-2 č. 11 pri klesaní prelietavalo oblačnosť nad letiskom Tri Duby a chystalo sa pristáť. Pri treťom okruhu vletelo do hustej hmly a podvozkom zachytilo strechu hospodárskej budovy občana Hulínu v obci Hájniky pričom sa rozlomemé zrútilo na zem. Pri katastrofe na mieste zahynuli :

- veliteľ lietadla kpt. let. P. A. Aleksejev, druhý pilot por. let. S. S. Sokolov, navigátor ppor. let. I. M. Trofimenko, palubný mechanik npor. let. V. K. Bel'kov, a rádiotelegrafista ppor. let. P. S. Sarajev. Z členov posádky, ktorí tvorili veliteľskú batériu zahynuli npor. F. Urbánek, ppor. J. Rusín, vojaci V. Knop a M. Dovlinka.
- na následky zranenia v nemocnici vo Zvolene zomreli des. J. Kuruc, slob. J. Gallo a vojak M. Svirinda. Všetci boli pochovaní v Sielnici.
- nešťastie prežil palubný strelec rtm. let. Lušájev, ktorý odletel na svoju základňu. Z veliteľskej batérie sa zachránili ppor. I. Kiš, rtm. Š Macko, J. Veis, J. Grülling, P. Michalík-Obrtal, čat. F. Kováčik, des. R. Hyžňay, slob. J. Gall a vojak V. Chunka.

V tú istú noc 15. októbra 1944 lietadlo Li-2, ktorého bol veliteľ por. let. I. N. Anisimov počas pristávania bolo ešte vo veľkej výške. Aj napriek červenej signálnej rakete – zákaz pristátia sa pokúsil zosadnúť, keď však zistil, že je príliš vysoko, začal so zapnutými reflektormi stúpať a točiť zatáčku doľava na druhý okruh k pristátiu. V zápätí však pred sebou uvidel les pri Sielnici, strhol riadenie prudko nahor, pričom stratil rýchlosť a lietadlo sa zrútilo na zem za hranicou lesa Šiare. Lietadlo explodovalo a začalo horieť. Pri katastrofe na mieste zahynuli :

- okrem veliteľa lietadla navigátor ppor. let. V. K. Trechov, palubný rádiotelegrafista N. I. Rjabočkin a palubný strelec S. A. Debedev. Mená druhého pilota a palubného strelca sa nepodarilo zistiť. Všetci boli pochovaní v Sielnici.

Najtragickejšia noc bola zo 16. na 17. októbra 1944, keď sa na svoje materské letiská z bojových letov nevrátili štyri lietadlá Li-2. Prvé havarovalo 5 km na východ od Brezna nad letiskom Rohozná-Krtičná. O 22.00 hodín nad miestom havárie začalo omylom krúžiť ďalších šesť Li-2. Keď začali klesať na pristátie, dostali zo zeme signál červenými raketami. Posádky lietadiel reagovali, začali znovu stúpať a nabrali kurz na Zvolen. Žiaľ pre vedúce lietadlo bolo už neskoro. Por. let. K. R. Rustemovič narazil do Čierneho vrchu a jeho lietadlo začalo horieť. Pri katastrofe na mieste zahynuli :

- okrem veliteľa lietadla druhý pilot rtm. let. D. I. Beseda a palubný mechanik rtm. let. V. D. Šurkina. Boli pochovaní na cintoríne v Brezne.
- haváriu prežili navigátor ppor. let. I. A. Ščerbak, palubný rádiotelegrafista rtm. let. V. A. Maslenok a palubný strelec rtm. let. J. F. Nikitenko. V SNP zostali bojovať ako partizáni.

K poslednej havárii v našom kraji došlo v blízkosti letiska Tri Duby v tej istej noci. Lietadlo Li-2 č. 30 sa zrútilo nad dedinou Veľká Lúka. Ešte pred dopadom na zem sa z neho oddelila časť krídla, následne zmenilo smer a zrútilo sa v lese Hájik, pričom začalo horieť. Pri katastrofe na mieste zahynuli :

- *veliteľ lietadla por. let. K. K. Nesterovič, druhý pilot por. let. V. M. Zamjatin, navigátor ppor. let. N. S. Stepanov, palubný rádiotelegrafista rtn. let. I. G. Gorbunov, palubný mechanik por. let. G. M. Kajsan. Všetci boli pochovaní v obci Hájniky.*
- *haváriu prežil palubný strelec, ktorý sa zachránil zoskokom na padáku a neskôr sa dostal do Zvolenskej Slatiny.*

Informácie čerpané z časopisu Bojovník a ročenky Odbojárův ročník 2004 vydávaných SZPB a ústneho podania obyvateľov príslušných obcí..

Očová 14.8.2011

Dušan H a n c k o

Para - krátke informácie

Pod skratkou MNS 2000 sa ukrýva modulárny nosný systém Armády ČR, ktorý používajú špeciálne jednotky. Skladá sa z taktickej vesty, nosných remeňov a bojového opasku. Výrobcom je S. P. M. Liberec a v Army shopoch je komplet k získaniu asi za 15.000 Kč. Žiaľbohu MNS 2000 bol i jednou z príčin smrteľnej nehody vojenského parašutistu 28.1.2009 v Chrudimi pri vojskových skúškach systému padáku OVP-80.08. Výška zoskoku 700m, dlhá zbraň, "klonivý moment", MNS 2000, batoh výsadkára. Skúšobný komisár Peter S. (65 r.) a testovací parašutista Jan Š. (53 r.) boli 18.10.2011 Okresným súdom v Chrudimi oslobodení z pod obžaloby.

- *Smrť vojaka A ČR Romana Prinicha pri skúšobnom zoskoku na padáku VTP-100 (prvý na VTP-100, celkovo jeho tretí zoskok, odhodenie hlavného padáku po miernej rotácii vo výške 40m) v roku 1997 viedla k odstúpeniu A ČR od zmluvy s výrobcom padáku VTP-100 firmou Anex-Cirus. 2310 padákov za 114 mil. Kč nakúpil pre armádu ČR v roku 1994 námestník MO, dnešný minister financií ČR Miroslav Kalousek. VTP-100 vyhralo pred druhým padákom vo výberovom riadení – M - 330. Nasledoval zákaz používania padáku VTP-100 v armáde ČR a rozbehnutie modernizácie guľatého padáku OVP-80 na OVP 80.08. Na padáku VTP-100 skákali (bezpečne) všetci účastníci I. M ČR veteránov v Erpužiciach v roku 2010. Výrobca udáva pri VTP-100 nosnosť 140 kg.*
- *Stále viac sa objavujú pri spomienkových udalostiach novodobí slovenskí veteráni – účastníci vojenských misií NATO a OSN po roku 1990. Charakteristický znak - obvykle modrý baret. Vo viac ako 30 misiách sa vystriedalo vyše 12.000 slovenských vojakov.*
- *Nosnosť padáku OVP – 80.08 sa zvýšila na 160 kg, záložný padák ZVP-80 sa bezpečne otvorí vo výške 100m nad zemou.*
- *Opravy padákov OVP-80 a M-330 realizovala na Slovensku firma S.M.S. s. r. o v Dubnici nad Váhom. (S.M.S. = Supplier of Military Systems).*
- *Vrtuľník Mi-171Š je schopný prepraviť 24 osôb (alebo 19 výsadkárov/krídlo, príp. 14 výsadkarov s plnou výzbrojou. Na rozdiel od Mi-17(jedny dvere) používajú pri Mi-171Š výsadkári na výskok ľavé a pravé dvere.*

Vladimír GAJDOŠ
KVVV Praha

Informácia zo zasadnutia predsedníctva KVV SR v Žiline, dňa 2. 1. 2012

- ☞ *Predseda kol. Múdry zaprial všetkým prítomným šťastný a úspešný rok 2012 (je záhadou prečo si myslel, že prítomní majú chorú pečeň, resp. slinivku brušnú... pozn. redakcie). Prečítal došlé blahopriania všetkým členom KVV (budú k nahliadnutiu v klubovni aj pri zasadnutí Celoslovenskej rady KVV 2.4.2012)*
- ☞ *členovia predsedníctva si minútou ticha uctili všetkých v uplynulom roku zomrelých členov KVV SR a českých kolegov*
- ☞ *predseda odporúča venovať zvýšenú pozornosť najstarším jubilantom*
- ☞ *predseda informoval o liste adresovanom ministrovi obrany. Obsahom je žiadosť o prijatie delegácie KVV SR, ktorá by ministra oboznámila s našou činnosťou a požiadala o všestrannú podporu*
- ☞ *kol. Kopecký referoval o informácii z MO SR, ktorá o finančnej pomoci pridruženým organizáciám bude rokovať až marci t. r.*
- ☞ *na VČS v Trenčíne sú z predsedníctva KVV SR delegovaní kol. Múdry a Hanák*
- ☞ *predseda vyzýva na zháňanie sponzorov, nakoľko akcie usporadúvané v tomto roku budú finančne veľmi náročné*
- ☞ *tajomník KVV SR kol. Hanák sa poveruje prípravou listu potencionálnym sponzorom*

Záverom

Určite si každý všimol, že tento náš klubový Spravodajca má novú podobu na prvej strane. Ide o zvýraznenie symboliky nášho oblastného klubu vojenských výsadkárov a novej formy oslovenia našich členov, kolegov, priateľov... Našu minuloročnú činnosť budeme hodnotiť na výročnej členskej schôdzi, preto ešte raz chcem požiadať kolegov, ktorí sa zúčastnili rôznych akcií či už v spolupráci s armádou, obcami, mestami, samosprávami či s organizáciami, ako napríklad Slovenský zväz protifašistických bojovníkov, Klub vojenských dôchodcov a ďalšími, aby mi podľa možnosti poslali písomnú informáciu pre pripravovanú výročnú správu za rok 2011 o činnosti nášho oblastného KVV do 27. januára 2012.

V niektorých minuloročných číslach nášho klubového Spravodajcu zaúradoval tlačiarenský škriatok, tak mu teraz pokazíme radosť a urobíme si opravu nasledovne:

- ☞ *v čísle 4/2011 na 4. strane má byť správne: ... z „Histórie 2. čs. paradestnej brigády...*
- ☞ *v čísle 5/2011 na 6. strane pod fotografiou škpt. P. Marcelyho má byť správne: Pavol Marceľ 26.6.1914 Zvolen – 17.10.1980 Piešťany*

Úplne na záver tohto prvého novoročného čísla všetkým kolegom želim šťastný a úspešný rok 2012.

Ivan Bartoš

**SPRAVODAJCA č. 1/2012. Tlač: HP Photosmart C4180.
Len pre vnútornú potrebu členov KVV SR a KVVV ČR (bez gramatickej úpravy)**